

Disszonancia a zenei közéletben

Kérdések és válaszok a TAO megszüntetése, az aránytalan állami támogatások és a Zeneművészeti Bizottság kapcsán

Jelentős, messzire ható eseményekben gazdag ősz köszöntött a szimfonikus zenekarokra, hiszen egy évtized után megszüntetik, vagy jobb esetben átalakítják a TAO-rendszert, a Zeneművészeti Bizottságba új tagokat neveztek ki, s a szakmai berkekben arról keringenek a hírek, hogy az egyik együttes kiemelt, milliárdos nagyságrendű állami támogatásban részesülhet. Hogy az új helyzetek hogyan hatnak a magyar szimfonikus zenekarok mindennapjaira, milyen veszélyekkel és nyereségekkel járhatnak az átalakulások, s hogy hogyan lehetne úgy megváltoztatni a struktúrát, hogy valóban jobbá tegye a magyar zenei életet – minderről több zenekari vezető, Fűke Géza, Herboly Domonkos, Hollerung Gábor, Horváth Zsolt és Lendvai György mondta el a gondolatait.

Abban többen egyetértenek, a változások lehetőséget teremthetnek arra, hogy a szakma egésze is véleményt alkothasson, és a döntéshozók elé tárja, milyen támogatási rendszert tartana a legőstönzőbbnek. Egységes a vélekedés a téren, hogy a TAO-ból származó pénz az eltelt évtized alatt fontos, s máshonnan nem pótolható részévé vált a büdzséjüknek. Komoly bajban lennének, ha ezek a tíz, illetve százmilliók hiányoznának a költségvetésükből. Mindannyian úgy gondolják, a nagy kérdés az, mekkora lesz valójában az az összeg, ami a zenei területen marad, ki és milyen szempontrendszer alapján dönt majd erről, s persze mindezért mit kell az együttesnek teljesítenie. Hiszen az minden zenekarra igaz – alapításától kezdve – hogy közfeladatot lát el...

A Zeneművészeti Bizottság kapcsán – amely az eddigi információk alapján Rácz Zoltán elnöklésével kezdte munkáját, alelnöke Medveczky Ádám, tagja Keller András lett, Herboly Domonkos pedig megalakulása óta vesz részt a testület munkájában – azzal mindenki egyetértett, hogy a tanácsadó testült tagjainak kiválasztása a miniszter joga, de egyben felelőssége is. Annál inkább hiányolták két új tag esetében a teljes szakmára való objektív rálátást, éppúgy, mint a jelenléte az együttesek eseményein, ami az alapját jelentheti a hozzáértő és pártatlan bírálatnak. Volt, aki aggályosnak érezte, hogy két tag esetén az összeférhetetlenség is fennáll bizonyos döntések esetén.

Emellett – a zenészek között terjedő hírek szerint – kiugróan magas állami támogatásban részesülhet a Concerto Budapest. Volt, aki felvetette, miért éppen erre a társulatra esne a választás, s azt többen említették, érdemes volna azt is megvizsgálni, mindez hogyan hatna a többi együttesre, valamint a hazai zenei élet egészére. Hiszen – már csak fenntartásukat tekintve is – nagyon sokfélék az együttesek, s arra az egyszerű kérdésre, hogy mennyibe kerül egy zenekar, számos különböző válasz adható. Ezért is tartják lényegesnek, hogy szülessen egy átfogó koncepció arról, mit vár el a kulturális kormány-

zat a zenekaroktól, s maguk az együttesek is álljanak elő egy egységes vélekedéssel arról, ők hogyan látják a helyüket és a szerepüket a művészeti életben, mindehhez mekkora támogatásra van szükség. Hiszen, ahogy említették, így akár megszülethet a művész életpálya-modell is... A változások, átalakulások akár egy új kezdetet is jelenthetnek, kiegyensúlyozottabb viszonyokkal és teljesítmény-orientáltabb elosztási rendszerrel.

Kiemelt állami támogatás – egyetlen együttesnek?

„Nem hiszem, hogy az lenne a célja a minisztériumnak, hogy a szakadékokat mélyítse”

Fűke Géza, a Győri Filharmonikus Zenekar igazgatója

„Idézhetnék egy klasszikust... a híreket akkor veszem komolyan, amikor megjelennek a Közlönyben... Innen még nem értesültünk arról, hogy extra támogatást kapna valamely' zenekar. Mindig örülök, ha plusz pénz érkezik az ágazatunkba, de azt vallom, hogy az ilyen többlet-támogatásoknál nagyon körültekintő döntésekre van szükség. A szektorunkat érintő plusz pénzek beáramlását nem mindig kíséri koncepció, s a koncepciótlanul beérkező támogatásoknak akár negatív hatása is lehet... Érkezett már korábban is jelentős mértékű plusz forrás a zenekarok világába, az akkor a finanszírozási különbségeket még nagyobbá tette, még szélesebbre nyílt ama bizonyos olló.

Minden korábbi forrásbővülésnél indokolt és egyúttal megnyugtatóbb lett volna, ha világos elképzelés is társul az összegekhez. A különböző mértékű és sokszor igazságtalan támogatások a szféra „összefésületlenségére”, egészségességének hiányára és az egyéni érdekek felelőtlen tolokódására mutatnak vissza. Úgy vélem, a mit és miért a

Füke Géza

mostani helyzetben sem megkerülhető szempont, nem szerencsés, ha a kordé megelőzi a szamarat. Először kell egy közösen megalkotott feladatmeghatározás, melyhez azután hozzá lehet rendelni a financiaális háttérrel. A mi felettébb szubjektív szakmánkban vannak nagyon objektív mutatók, melyeket ilyenkor elő kell venni, s ha valaki a pénzt megfelelően és igazságosan akarja elosztani, akkor ezeket a méréseket érdemes figyelembe venni.

A körültekintést szeretném látni minden esetben. Nem tudom elképzelni, hogy a minisztériumnak az lenne a szándéka, hogy a meglévő szakadékokat még tovább mélyítse. Ezzel több művészi alkotóközösség több évtizedes fáradozását, odaadó művészetét, hivatástudatukat tenné zárójelbe. Nem látom, és nem is tudom elképzelni, hogy ez megtörténhet.

Hozzá kell tegyem, én idealista vagyok, nem hiszek a pénz mindenek feletti hatalmában, úgy vélem, egy jó szakmai műhelyt talán még magasabb bérért sem hagynak ott az igazi muzsikások, a hivatásukban örömeiket lelő igazi művészek...

Megismétlem, megsüvegezendő, hogy plusz pénz érkezik a szektorba, egyúttal biztos vagyok benne, hogy ilyen nagyságrendű összeggel lehet úgy gazdálkodni, hogy minden zenekar jól járjon.”

*

„Az állam tudja-e, hogy milyen következményekkel járna, ha egy zenekar kiemelése okán megint hasonló történe?”

Herboly Domonkos, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekar és Kottatár főigazgatója

„Tények és adatok nem állnak rendelkezésemre, én is csak a sajtóból tájékozódok, hallom a híreket, olvasom az újságcikkeket. Idősebb kollégáim szerint egy-két évtizeddel ezelőtt – amikor én még gyerek voltam – történt egy hasonló eset: jelentős tőkéből Magyarországon létrejött egy zenekar, ahol a fizetések, vagy legalábbis a zenész kollégák által megkereshető jövedelmek jóval magasabban lettek, mint a többi zenekarnál, más volt persze a foglalkoztatási forma is. Úgy tűnik, akkor a szakma sokkolódott, ez a jelenség átszervezte a zenekarok személyi állományát. A kérdés az, hogy az állam tudja-e, hogy milyen következményekkel járna, ha egy zenekar kiemelése okán megint hasonló történe? A Nemzeti Filharmonikusoknál régóta nincs lehetőségünk alapbéremelésre, ha valamelyik zenekar rá tudna ígérni a mi bérszínvonalunkra, könnyen előállhatna az a helyzet, hogy kulcspozícióban lévő kollégákat elveszítünk. Ez már jelentős érvágás lenne.”

*

„Eredendően az tud jobb teljesítményt nyújtani, akinek több pénze van”

Hollerung Gábor, a Budafoki Dohnányi Zenekar ügyvezető zeneigazgatója

„Egy zenekar már korábban is felbukkant egy tetemes finanszírozási többlettel, s óriási felfordulást okozott a magyar zenei életben. A BFZ a 90-es évekbeli alapításakor ugyanis úgy épített fel egy együttest, hogy ehhez a magyar élvonalból gyűjtötte össze a muzsikásokat. Ez iszonyatos mélyrepülést jelentett nem csak a top-zenekaroknak, de például az akkoriban alakuló BDZ-nek is, majdnem befejeztük a pályafutásunkat, hiszen a zenekar meghatározó magjának egyharmada távozott a jobb bérért és egy magasabb presztízsért.

Ám ez a rendszerváltás utáni időszakban történt, ami a magyar zenei élet sok szempontból nyíló korszaka volt, és azt sem hallgathatjuk el, hogy a BFZ sok szempontból húzó erőt is jelentett a többi zenekar számára a következő két évtizedben, és emellett forrástöbbletet is generált a zenekari területen. Ma azonban egy bezáruló korszakot élünk meg, megcsontosodott struktúrákkal, rendkívül kis mozgástérrel, és a zenekari élet szereplői egy ehhez hasonló mechanizmust lényegesen nehezebben tudnának kiheverni, mint 25 éve.

A mostani helyzetben a versenyhátrány mellett szót kell ejteni a magyar zenekari élet legérzékenyebb pontjáról, az utánpótlás kérdéséről. Egyrészt mert beszűkül a zenei pályát választók száma, másrészt szomorú kimondani, de vagy a szükséges tehetség, vagy a megfelelő képzés hiányában a legmagasabb képzettséggel kikerülő fiatalok is – legalábbis azon részük, akik nem a külföldi munkavállalást választják – lényegében nem ültethetők be egy összeszokott, nagy terhelésű szimfonikus zenekar-

Horváth Zsolt

ba. Így, ha egy társulattól akár pár ember elszereződik máshová, az nem pótolható...

A Concerto eddigi működése és jelenlegi szándékai fel-erősítettek a magyar zenei életben számos diszfunkciót. Meglepve tapasztaltam, hogy a Concerto létszáma az elmúlt hónapban a honlapjuk alapján mintha a kétszeresére emelkedett volna. Még inkább meglep, hogy az állományban lévő muzsikusaimat is látom ott a soraikban, valószínűleg így lehet ezzel a többi zenekarvezető is. Ez két kérdést vet fel: vajon szakmai szempontból kívánatos-e az, hogy muzsikusként több zenekar állományában legyenek párhuzamosan, vajon hogyan értékelhető az, hogy egy zenekar éveken keresztül játszik olyan produkciókat, melyek nem hozhatóak létre vendégmuzsikusként, adott esetben vendégállomány nélkül? Ezt jómagam nagyon átéltem jó tíz évvel ezelőtt, amikor be kellett látnom, hogy a túlélés egyetlen reális és tisztességes feltétele, ha a BDZ megteremti azt az állományt, ami főállásban lefedi lényegében a zenekari repertoár döntő többségét. Küzdelmes tíz év alatt értük el ezt a célt. Keller hatalmas támogatásért azzal kampányol, hogy ez teszi majd lehetővé, hogy a muzsikusként állásban foglalkoztassa. Mindazonáltal látni kell, hogy a Concertonak az a törekvése, hogy annyi pénzt kapjon, amiből egyébként 3-4 jelenleg is működő együttes élete is megoldható lenne, olyan együtteseké, amelyek állásban foglalkoztatják 60-80-100 muzsikusként, és az elmúlt évek alatt egyetlenegyszer sem halmoztak fel többszázmillió forintos hiányt. Úgy tűnik, hogy a kormányzat részéről ez másodszor is bocsánatos bűnnek tekinthető.

Természetesen egyetértek abban Keller Andrásval, hogy a mai zenekarok között vannak minőségbeli kü-

lönbségek, erről lehetne és kellene is beszélni, de csak akkor, ha van egy világos képünk a magyar zenei élet jövőjéről, ha legalább egy bizonyos mértékig konszenzusosan tudjuk megfogalmazni a mennyiségi és minőségi követelmények kritériumait. Keller egy általa meghatározott minőségre hivatkozva kér újra jelentős támogatást. Azt elfelejti, hogy eredendően az tud jobb teljesítményt nyújtani, akinek több pénze van: magasabb jövedelmet tud kínálni, vonzó hírnevű vendégművészeket tud meghívni. Emellett, ahogy interjújában mondta, a Concertót többkörös hátránnyal indult együttesnek tekinti. Nos, mi a Budafoki Dohnányi Zenekar, szívesen beavatjuk őt egy valóban többkörös hátrány történetébe és jelenébe.

Vajon tisztában vannak-e a döntéshozók azzal, hogy mekkora ára lehet egy zenekar ilyen mértékű megerősítésének, ami egyúttal a többi zenekar meggyengítésével jár?

Keller Andrásnak a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tárgyyszerű állásfoglalására adott érzelmi válaszában megjelent egy fontos gondolat, melyre örömmel reagálok: valóban értelme volna a párbeszédnek. Egymás értékeinek ismeretével és tiszteletével a magyar zenekari élet valamennyi szereplője bizonyosan örömmel áll ennek elébe. A zenekari nyilatkozatot jegyző zenekari muzsikusként szívesen látnak minket a koncertjeinken, ahogy mi is szívesen invitáljuk Keller András a mi koncertjeinkre, hiszen vele mi még pl. sosem találkoztunk az előadásainkon.

*

„Egy egészséges társadalomban meg lehet változtatni a status quót”

Horváth Zsolt, a Pannon Filharmonikus Zenekar igazgatója

„Fontos leszögezni, hogy egyelőre még csak felröppenő híreket hallani erről a kiemelt támogatásról. Sokat foglalkoztam a témával, nagyon különböző megközelítéseim születtek, végül letisztult bennem a 15 éve folytatott munkából eredő vélemény. Ez pedig az, hogy a változástól nem félni kell, hanem megragadni a benne rejlő lehetőségeket. A Pannon Filharmonikusok rendelkezett egy pozícióval, mint minden más szereplője a hazai zenei életnek, de azon volt, hogy ezen változtasson. Sok évvel ezelőtt elhatároztuk, hogy rengeteg innovációval, munkával, stratégiával egészen más kvalitású együttest hozunk létre, s bízunk abban, hogy a szakmai megújulás elvezet oda, hogy megváltozik a pozíciónk, és regionális zenekarból országos hatáskörű, reprezentatív nagyzenekarrá válunk. Hiszek abban, hogy egy egészséges társadalomban meg lehet változtatni a status quót. Amit akkor elkezdtünk, azt a szakma és a kritika szerint is bevégeztük, azonban a magyar állam még „nem ütötte rá a pecsétet”, a pozícióváltás állami regisztrációja egyelőre nem történt meg...

Az elmúlt évtizedekben az építkező zenekarok történeteiben közös szálnak tűnik, hogy az mindenhol „alulról

(belülről) fakadó igény” volt, melynek alapját hol a szakmai énkép újradefiniálása, hol a megmaradás kényszere mozgatta. Egyetlen példára sem emlékszem azonban, ahol a fenntartó/ tulajdonos az előadó-művészeti törvénnyel támogatva tudatosan ösztönözte volna a zenekarának a megújítását, annak hátterét is biztosítva. Most arról szólnak a hírek, hogy a kulturális kormányzat kinyitja ezt a felületet, s valamilyen elvek mentén újra kívánja gondolni a szimfonikus zenekarok társadalmi-művészeti szerepét, világossá téve, hogy kitől milyen szerepet vár el. Én ezt rendkívüli módon üdvözölöm. Hiszem, hogy ez csak a terület valós teljesítményére épülhet, s ha így van, akkor ebből az is következik, hogy a PFZ működése is optimum pontban rögzülhet. (Mellékszál, de egyéérték Keller Andrással abban, hogy ez a pozíció 1,5 milliárd Ft körüli büdzsét jelent.) Kérdésként merül fel azonban, hogy az egyes szereplőknél milyen valós teljesítmény, milyen primer művészeti tartalom, valós közszolgáltatási szerepvállalás, társadalmi beágyazottság, jogszerű működés van, ami a kivívni kívánt szerepkört, és ezzel járó támogatási volument igazolja? Amikor ugyanis egy zenekarról beszélünk, akkor nemcsak arról van szó, hogy mit hallani a társulattól egy hangversenyen. Természetesen ez jelenti az együttes lényegét, de mivel egy közfeladatot ellátó művészeti vállalkozásról van szó, fontos, hogy mit és hogyan csinál, melyek a kulturális attribútumai, s milyen közszolgáltatási tartalommal bír. A zenekari élet kapcsán kérdés, hogy azok a pozíciók, amelyeket az egyes együttesek elfoglalnak, reálisak-e vagy csak a hagyománynak köszönhetőek. Úgy vélem, vannak, akiknek előrébb, s vannak, akiknek hátrább kellene lépniük...

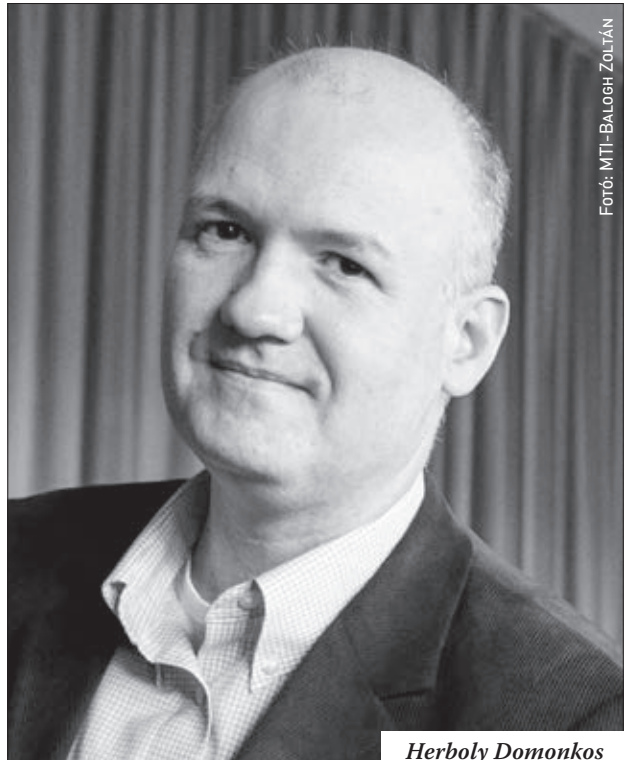
Ha a kulturális kormányzat megteszi, hogy nem ígéretre ad támogatást, hanem tárgyilagos, reális és pragmatikus mérlegelése történik annak, hogy az egyes együtteseknek mi a valós pozíciójuk, melyek azok a kompetenciák, amelyek jellemzik őket, s valóban képesek-e a vázolt víziójukat megvalósítani, azt nagyon helyesnek tartom. Igenis vannak olyan paraméterek, amelyek alapján egy szimfonikus zenekar, mint közszolgáltatást végző, kulturális vállalat átvilágítható, és létezik módszer, amellyel a művészeti program és produktum minőségében minősíthető. Ezért remélem, hogy amikor a szaktárca dönt a szervezetekről, akkor alapos lesz, és áttekinti például azokat az adatokat, amelyek megtalálhatóak a zenekari szövetségnél, személyesen is meggyőződik az adott együttes szakmai színvonaláról és művészeti céljairól.”

*

„Az önjelölt ítések szava szubjektív és hiteltelen.”

Lendvai György, a MÁV Szimfonikus Zenekar ügyvezető igazgatója

„A Concerto Budapest tervezett nagyarányú támogatása kapcsán nem az az első kérdés, hogy mi lesz ennek a hatása, hanem az, hogy milyen kritériumrendszer, milyen

Fotó: MTI-BALOGH ZOLTÁN

Herboldy Domonkos

mérőszámok alapján dől el az, hogy a zenekarok közül az egyik egyszer csak kirívóan nagymértékű állami támogatást kaphat.

A Concerto Budapest kiváló zenekar, vezetője Keller András nagyszerű muzsikussal, ez vitathatatlan, magam rendszeresen járok a koncertjeikre. (Mindazonáltal szívesen láttam volna András életrajzában azt a listát, amely felsorolja, hogy a világ nagy zenekarai közül melyek hívták meg őt vendégkarmesternek. Vagy mely fesztiválok, esetleg operaházak. Ez ugyanis az egyik legfontosabb fokmérője egy karmesteri életpályának.) De járok a többi zenekar koncertjeire is, amelyek szintén kiválóak.

Sok együttessel lehetne példálózni, de én a MÁV Zenekart ismerem a legjobban.

Mi is dolgozunk hasonló világnagyságokkal. Csak azért nem adják egymásnak a kilincset, mert nincs rá anyagi forrásunk. Egyébként szívesen dolgoznának velünk, és évekre előre megvannak az erre vonatkozó terveink. Nekünk is van egy művészeti vezetőnk, akinek nemzetközi hírneve és tekintélye megkérdőjelezhetetlen. Mi is innovatívak vagyunk. Hiánypótló karmesterkurzust tartunk minden évben a világ leghíresebb karmester tanárával, Jorma Panulával. Karmesterversenyt szerveztünk, amelyre a világ minden tájáról jelentkeztek a résztvevők, összesen 385-en. A versenyhez Vásáry Tamás, Eötvös Péter és Csaba Péter adta a nevét. Évente több tucat kortárs művet mutatunk be. Ifjúsági sorozataink méltán vívták ki az országos ismertséget. Nálunk is kialakult egy alkotó közösség. És még sorolhatnám...

Ki méri azt meg és dönti el, hogy ez mennyivel kevésbé

értékes, mint amit egy másik zenekar végez? Nagyon nem lenne szerencsés, ha bármelyik zenekar vezetője hozná meg ezt a döntést. Lehet, hogy szakmailag jó ítéletet tudna hozni, de érintettsége miatt teljesen hiteltelen lenne.

Létre kell hozni egy kritériumrendszert, aminek alapján meg lehet határozni azt, hogy az együttesek milyen kulturális értéket teremtenek, amiben benne vannak a mennyiségi és a minőségi mutatók egyaránt. Azt hiszem, erre minden zenekarvezető nyitott. Nagyon örülök annak, hogy Andrásnak van erre konkrét elképzelése. Nagyon szeretném megismerni, és jó lenne, ha közösen meg tudnánk vitatni. Amíg ilyen rendszer nincs, addig az önjelölt ítések szava szubjektív és hiteltelen.”

Megszűnik az előadó-művészeti szervezetek TAO-ja – van-e kidolgozott koncepció a kieső – a fenntartók, valamint az együttesek költségvetésébe már beépített – összegek pótlására?

„Ösztönző hatása volt, megmozgatta a fantáziánkat”

Fűke Géza

„Ismét egy olyan dologról beszélünk, amelyről még nem láttam határozatot... Az azonban biztos, hogy az elmúlt tíz évben a kulturális TAO-ból befolyó összeg nagyon sok zenekar költségvetésének vált szerves részévé. Mi szinte a teljes TAO-bevételt a muzsikusaink bérrendezésére fordítottuk. Várható volt, hogy a jogalkotó előbb-utóbb hozzá fog nyúlni ehhez a rendszerhez, mert az nagyon sok visszaélésre adott lehetőséget. Nem magával a TAO-val van gond, hanem a jogi környezettel és az ellenőrzéssel. Ha valakinek van hozzá egy kicsit szeme, az rápillantva a művészeti együttesek jegybevételeinek listájára azonnal látja, hogy ki csal, ki az aki használja (a jogalkotó eredeti szándékával ellentétes módon) a kiskapukat, és ki az, aki becsületes munkával él a törvény adta lehetőséggel. Szabályozással és határozott szankciókkal orvosolni lehetett volna a visszaéléseket is.

A teljes kivezetésével azért nem értek egyet, mert ösztönző rendszernek tartottam, arra készítette a kulturális intézményvezetőket, hogy olyan bérletstruktúrákat, programokat állítsanak össze, olyan szólistákat hívjanak meg, akikkel lehet a bevételeinket növelni. Ha ezt kivesszük a mindennapjainkból, akkor hajlamossá válhatunk némi hátradólásra. Azt a leegyszerűsítést, hogy a mennyiség a minőség rovására megy, nem feltétlenül tartom igaznak. Több pénz csak akkor lehet elkérni egy produkcióért, ha az magas szakmai színvonalon valósul meg. Nemzetközi szinten elismert szólistával, karmesterrel csak akkor lehet együttműködni, ha a szakmai színvonal garantált.

A tisztességes jegybevétel alapuló TAO lehívási lehetőségeket sok munkával ugyan, de lehetett teljesíteni. A

nagy nemzeti intézmények magas jegybevételei után az állami cégek TAO-átengedése számomra logikusnak tűnt. Én személy szerint örültem, amikor TAO-ért rohagálhattam, mert olyan társadalmi-gazdasági kapcsolatot tudtam felépíteni, kialakítani, melyek a zenekar társadalmi beágyazottságát, népszerűségét nagymértékben segítették.

Ha a TAO-támogatási rendszer megszűnik, remélhetően a pénz a kulturális területen maradhat, és meg tud születni az a felosztási rendszer, mely igazságos lesz, és Magyarország nemzeti kultúráját, hazánk kulturális felemelkedését szolgálhatja.”

*

„Úgy teremtünk értéket, hogy ahhoz a bevételeinkből teremtjük meg a fedezetet.”

Hollerung Gábor

„Ha az a szándék, hogy a TAO-ra rakódott diszfunkciókat megszüntessék, az mindenképpen üdvözlendő, hiszen a TAO célja kezdettől az volt, hogy a közfeladatot ellátó szervezetek számára nyújtson támogatást. Aztán egyrészt mindenféle, színháznak látszó intézmények is részesei lettek a rendszernek, másrészt olyan nagyságú TAO-k és ehhez kapcsolódó jutalékok keletkeztek, amelyek finoman szólva sem hihetőek, sem elfogadhatóak nem voltak.

Egy alkalommal Vidnyánszky Attila mellett ültem egy konferencián, s ő világosan kifejtette, számára a jegybevétel iránti kötelezettség minőségromláshoz vezet. Ha a közönséget kiszolgáljuk, ha arra törekszünk, hogy több belépőt vásároljanak, az hígabb produkciókat eredményez... Ezzel nem feltétlenül értek egyet. Egy előadó-művészeti szervezet célja, hogy olyan produkciókat hozzon létre, melyek széles rétegek érdeklődésére tarthatnak számot. Én nem hiszek az üres házak előtt tartott, bármilyen magas művészi igényű előadásokban. A közönség tanításában, az ismeretterjesztésben hiszek. És abban, hogyha a közönséget megszólítjuk egy igényes előadással, ami számára befogadható, akkor abból a publikum és a zenekar is profitál.

Mi pl. az Arénában többségében saját produkciót mutatunk be, és ezek bevételeiből és az ehhez kapcsolódó TAO-ból tudtuk finanszírozni a zenekar közfeladatainak ellátását.

A TAO megszüntetése kapcsán a legfontosabb és megkerülhetetlen kérdéssel kell szembenézni, hogy a zenekaroknak illogikusan sokfajta a finanszírozásuk, és emiatt hihetetlen különbségek alakultak ki. A BDZ 1993-ban vált hivatásos társulattá, s még most, a 25. évfordulóján sem tudja összevetni magát a többiekkel, még mindig körülbelül a felét kapja annak, mint a hozzá hasonló létszámú zenekarok, miközben 100 embert foglalkoztat, és nem is a legalacsonyabb bérért. Lehet, hogy 100 rendezvényünkben 6-8 alkalommal crossover kerül műsorra, a

többi estén hagyományos értelemben vett értéket produkálunk, köztük számos nagy szcenikus produkciót a Müpában, hazai és nemzetközi rangú vendégművészek közreműködésével hagyományos hangversenyeink vannak, jelentősen foglalkozunk az ifjúság zenei nevelésével, pedagógiai programunk van: a Dohnányi Akadémia, lényegében a zenekar finanszírozza az Énekel az ország programot, amely újabban már határon túli és magyarországi énekeseket egyesít egy produkcióban. Miután az állami támogatásunk a bérre sem elegendő, a több mint 90 klasszikus zenei programunk fedezetét a jegybevételekből és a Tao-ból teremtettük elő. Úgy teremtünk értéket, hogy ahhoz a bevételeinkből teremtjük meg a fedezetet.

Látni kell, hogy a zenei területen sokféle finanszírozás létezik – az önkormányzati zenekarok mellett van közvetlen állami, magánalapítványi fenntartású vagy állami tulajdonú részvénytársaság által fenntartott zenekar is. Mindez még a szocializmus öröksége, ahol a virágözék minden virág elvet követtek... Valóban ideje hát átgondolni, hogy az állami finanszírozás mechanizmusai-ban hogyan lehet rendet rakni. Arról nem is beszélve, hogy az önkormányzatok ma már egyre kevésbé tudják fenntartani az együttéseiket, ami rákényszerül, csökkenti az általa nyújtott büdzsét. Mindez együttesen igazságtalanságot, esetlegességet teremt.

Ezért is lenne fontos, hogy a zenei területen keletkezett TAO-ból származó összegeket továbbra is a zenei terület kapja, hiszen ebből a pénzből rendet lehetne teremteni mindabban, ami az utóbbi harminc évben szétszúszott, és rendezni az értelmetlenül, esetlegesség alapján született költségvetéseket. Fontos leszögezni, hogy a TAO jövőbeni elosztása töredékében lehet projekt alapú, hiszen a zenekarok többsége elsősorban a működéséhez használta fel. Ha pedig netán 10 milliárd forint többlet jutna a területre, akkor abból már el lehetne érni, hogy legyen, aki húsz év múlva is játszik a koncerteken, és legyen, aki meghallgassa. Ha rendet akarunk tenni, mindezt végig kell gondolnunk, különben elherdálunk valamit...

*

„Átrendeződést hoz a koprodukciós partnerek világában”

Horváth Zsolt

„Egyetértek azzal, s nagyon helyesnek tartom, hogy a TAO minden egyes forintja valóban a művészetet szolgálja. Ha ezzel a lépéssel ez megteremthető, azt üdvözölöm. Azt tartom problémának, hogy minderre csak a bevezetést követő tizedik évben kerül sor...

Fontos értéknek tekintem, hogy egy szimfonikus zenekar képes-e kapcsolatokat kialakítani, nemcsak a közönséggel, a fenntartóval, a kultúrpolitikával, hanem a gazdasági környezetével is. A TAO eddig erre sarkallta az együttéseket, s a kapcsolatokból minden zenekar profitált. Ez most elveszni látszik, hiszen nincs ilyen ösztönző, és a gazdasági élet korábbi szponzorációs logikája, vala-

Lendvai György

mint a mecénatúra az elmúlt tíz évben gyakorlatilag megszűnt. Abban bízom, hogy a korábbi TAO pénz a rendszerben marad, sarkalatos kérdés azonban, hogy ki és mi alapján osztja majd szét. És itt nemcsak a stratégiai célok várnak tisztázásra, de 30 milliárd forint esetleges pályázati kezelésénél a módszertan kiforratlansága is évadokat nehezíthet meg. Sok felvetésre szeretnék megnyugtató választ kapni, és minderről a kormánzatnak a fenntartókkal is kommunikálnia kell... Tarlós főpolgármester úr véleményén túl nem találkoztam önkormányzati állásponttal, miközben a gazdasági társaságként működő zenekarok készítik a 2019-es üzleti tervüket, az önkormányzatok év elején döntenek a támogatásaikról úgy, hogy nincsenek tisztában ezzel az átalakulással, és nem tudják felmérni ennek a következményeit. Ez a változás sok mindent érint, az évadszerkesztéstől a saját bevétel lehetőségéig, s nem utolsó sorban jelentős átrendeződést hoz a koprodukciós partnerek világában...”

*

„A TAO a gagyi felé tereli az előadókat”

Lendvai György

„Az eddigi TAO rendszernek három rákfenéje volt:

Az egyik, hogy rengeteg olyan rendezvényszervező cég kapott jogosultságot a TAO befogadására, amely nem előadó-művészeti szervezet, nem a kultúrával foglalkozik, hanem silány showmúsorok, netán fiktív koncertek után igényelte ezt a támogatást.

A második, hogy a TAO rendszer a gagyi felé tereli az

FOTÓ: MONOKI ÁRTILLA

Hollerung Gábor

előadókat, hiszen ezzel lehet nagy nézőszámot és jegybevételt elérni.

A harmadik pedig az, hogy a rendszerbe beáramlottak a közvetítők, egyre magasabb közvetítői díjjal. (Nálunk a rekord felajánlás 55% volt.)

Úgy gondolom, hogy egyik problémát sem lehet megoldani a TAO rendszer megreformálásával. Ezért örülök annak, hogy november 13-án megszületett a döntés a kulturális TAO kivezetéséről. A jelek szerint a szektorba eddig befolyt TAO összege (még nem tudni, melyik lesz a bázisév) elkülönítve az EMMI-hez folya be, s kerülne szétosztásra aszerint, hogy melyik szervezet milyen közfeladatot lát el, milyen kulturális értéket teremt. Ezzel visszakanyarodtunk a minősítés problémájához. Amennyiben lesz egy ilyen rendszer, egyszerű lesz a TAO nyomán keletkezett pluszpénz elosztása, ha nem lesz, akkor folyik tovább az egyéni partizánharc és a marakodás. Tiszta viszonyokat kéne végre teremteni.”

Új tagok a Zeneművészeti Bizottságban

„A kreativitást, az ötletelést hiányolom a Zeneművészeti Bizottság munkájából”

Fűke Géza

„A miniszternek szíve joga azt felkérni a tanácsadó testületébe, akit akar, mindenkit megillett a megelőlegezett bizalom, s majd az elvégzett munka után lehet esetleg a tevékenységükkel kapcsolatosan észrevételeket tenni.

Ha a Zeneművészeti Bizottság jól artikulálná magát, nagyon sok előremutató, a szektorban fellelhető problémára megoldást jelentő javaslatot tehetne le az asztalra. Én ezt a fajta kreativitást, a magunkról való ötletelést hiányoltam a ZeBi eddigi munkájából. A támogatás felosztására tett javaslatok is sokszor érthetetlenek voltak számomra...

Nagyon remélem, hogy az új bizottság mielőbb megismeri az ágazatunk teljes vertikumát örömeinkkel, bánatainkkal, adottságainkkal, környezetünkkel, terveinkkel, céljainkkal, dicsőségeinkkel és kínjainkkal együtt. Ismerve a grémium összetételét, úgy vélem, többségében kreatív emberek ülnek ott, s kíváncsian várom, hogy hogyan és mikor tűrik fel az ingujjaikat a magyarországi szimfonikus zenekarok felvirágoztatása érdekében.

Ebből egyenesen következik az is, hogy ha én Zeneművészeti Bizottsági tag lennék, akkor az összes társulatot időről időre végiglátogatnám, hogy megismerve az együttesek körülményeit, napi problémáit, szakmai színvonalát, megfelelő javaslatokat tudjak tenni a miniszternek. Ilyet korábban nem tapasztaltam... Ha valaki ugyanis elfogad egy ilyen felkérést, erre is időt kell szakítani. Nehezen tudom elképzelni, hogy ezen átfogó ismeret nélkül megalapozott döntéshozatal lehessen.”

*

„Az új bizottsági tagok máshogy gondolkodnak és éreznek, mint az előzőek”

Herboly Domonkos

Tagja voltam az előző Zeneművészeti Bizottságnak, az a munka lezárult, az ott végzett munkám alól a miniszter felmentett. Ugyanakkor az újba is kaptam meghívást – ez nagy megtiszteltetés számomra -, de ez így nem folytatása valaminek, hanem egy új munka kezdete. Ami nem változott: ugyanúgy igyekszem a legjobb tudásom szerint támogatni a döntéshozókat. Úgy látom, hogy az új bizottsági tagok máshogy gondolkodnak és éreznek, mint az előzőek, de ez talán természetes is. Azt hiszem – ez persze nem bizottsági, hanem a saját álláspontom – még keresi a hangját, keresi az útját az új tanácsadó testület. A kérdés az, milyen alapelvek mentén fog tudni működni az új grémium. Ezt a jövő eseményei mutatják majd meg.

*

„Két fő ugyanahhoz az intézményhez köthető”

Hollerung Gábor

„Én eleve aggályosnak itélem, hogy az állami finanszírozásban közvetlenül érdekelt előadó-művészeti szervezetek képviselői legyenek tagjai a bizottságnak, ráadásul a jelenlegi négytagú bizottságban két fő ugyanahhoz az intézményhez köthető.”

*

„Régóta várom, hogy bevezetésre kerüljön a művészeti és közszolgálati tartalom minőségének a mérése”

Horváth Zsolt

„A Zeneművészeti Bizottság a miniszter tanácsadó testülete, természetes tehát, hogy a tagjait a miniszter maga válogatja. A személyek megítélése tehát nem dolgom, míg azt problémának tartom, ha a testület a szakmával kevés kommunikációt folytat. Egy szakmához tartozunk a bizottsági tagokkal akkor is, ha formális szakmai szervezeteknek – mint amilyen a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége is – esetleg ők nem tagjai. Sajnálom, hogy nincs olyan nyílt párbeszéd és bizalom a zenei ágazatban, amelynek köszönhetően egymástól értesülnénk például az új tagok kinevezéséről, és nem a Magyar Közlöny aktuális számából. Közösen alakítjuk a magyar zeneművészet jövőjét, és meggyőződésem, hogy ennek az alapja a párbeszéd. Ezt a formális szervezetek tagjaira, és az azoktól távol maradókra egyaránt igaznak gondolom.

Kíváncsian várom, lesz-e egyeztetés arról, hogy milyen szakmai és minőségi szempontokat alkalmaznak majd a támogatások felosztásánál. Bízom benne, hogy a rendelkezésre álló keretösszeg elosztása során önmagukra is érvényesnek tartják a hatályos törvényeket, és az azokban szereplő elvárásokat. Ilyen például a Művészeti Törvény beszámolójában nem véletlenül lekérdezett tény, hogy „Mi a zenekar vezetőjének vezetői pályázatában rögzített, a művészeti tevékenységgel összefüggő vállalásainak teljesülése.” Hasonlóképpen a számszerűsíthető közszolgálati tartalmak teljesülése és a törvényes működési keretek betartása is fontos, ugyanakkor régóta várom, hogy bevezetésre kerüljön a művészeti és közszolgálati tartalom minőségének a mérése, és a zenekarok hosszútávú nemzeti stratégiai szerepének tisztázása.”

*

„Amint működik egy ilyen minősítő rendszer, könnyű dolga lesz a Zeneművészeti Bizottságnak”

Lendvai György

„Abban a pillanatban pedig, amint működik egy minősítő rendszer, könnyű dolga lesz a Zeneművészeti Bizottságnak, és alapesetben lényegtelen, hogy kik a tagjai.”

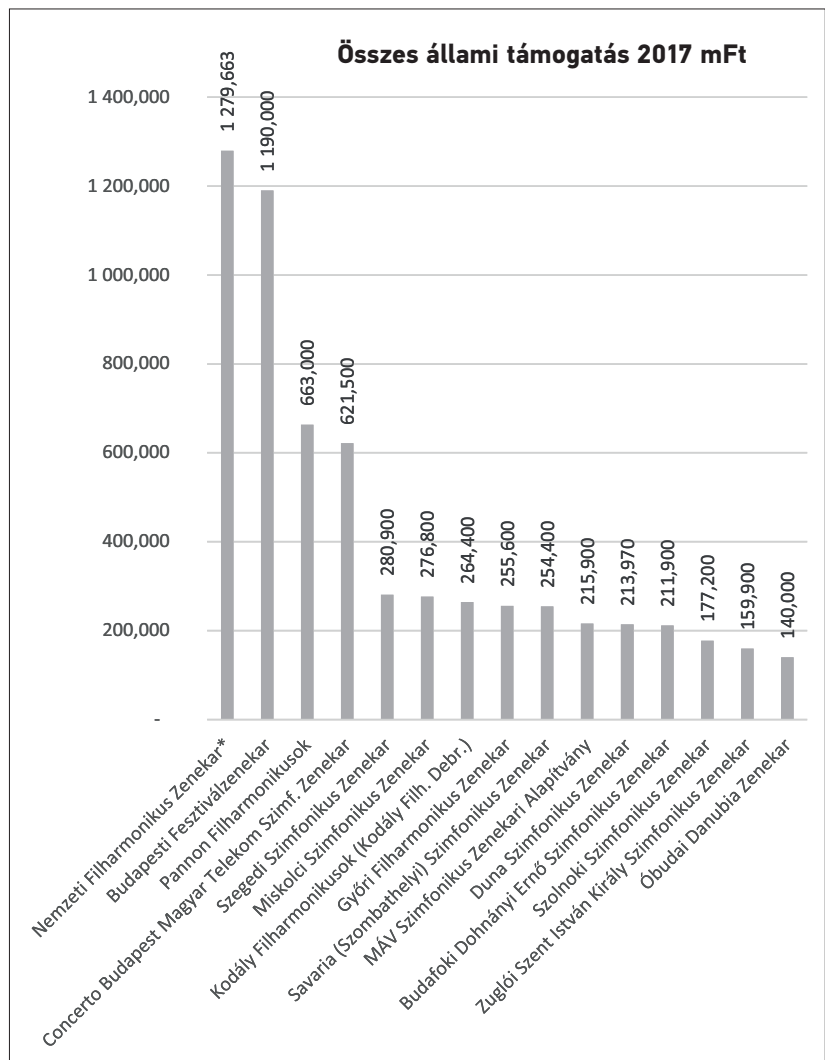
(Réfi Zsuzsanna)

A kiegyensúlyozott tájékoztatást szem előtt tartva, szerettünk volna interjút készíteni a Zeneművészeti Bizottság új tagjaival is. Rácz Zoltán és Keller András legnagyobb sajnálatunkra erre nem volt hajlandó.

Ezekre a kérdésekre vártunk volna válaszokat:

- Önt nemrégiben megválasztották az Előadó-művészeti Bizottság egyik tagjának. Milyen megfontolásból vállalta a feladatot, és milyen tervei, elképzelései vannak?
- Hogyan képzi a magyarországi szimfonikus zenekarok finansziális helyzetének javítását? Ön szerint milyen tennivalók vannak e tekintetben?
- Mi a véleménye a TAO-támogatás megszűnéséről, és ön szerint mivel lehetne pótolni a kieső támogatásokat?
- Saját zenekara, a Concerto Budapest tekintetében milyen fejlesztéseket képez el a kiszámítható és megnövekedett finanszírozásnak köszönhetően?

(A szerk.)

* A teljes állami támogatás 2/3-a, amely a zenekarra jutó becsült érték